

GENÇ YETİŞKİNLERİN EVLİLİK VE AİLE HAYATINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

A. Esra İşmen GAZİOĞLU**

ÖZET

Bu çalışma, genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Örneklem grubu 546 lisans ve tezsiz yüksek lisans öğrencisinden oluşmuştur. Öğrencilerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilmiş, 109 maddeden oluşan bir anket yoluyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldıkları maddelerden bazıları şunlardır: “evlilik dini bir zorunluluktur”, “boşanmak günahdır”, “evli bireyler başka romantik ilişkilere girebilirler”, “evlilikte ailenin reisi erkektir”, “evlilikte eşler birbirlerini dövebilirler”, “evin yönetimine eşlerin anne ve babaları da katılmalıdır”, “evlilikte eşitlik olmaz”. Kadınların erkeklere göre daha yüksek puan aldıkları bazı maddeler ise: “eşler tüm işleri paylaşmalıdır”, “evlilikte erkek mutlaka yaşça büyük olmalıdır”, “eşler birbirlerine karşı arkadaşça davranmalıdırlar”, “her iki eş de çalışmalıdır”, “kariyer sahibi olmak evlilikten daha önemlidir”, “evlilikte güç paylaşılmalıdır”, “evlilik gereksizdir” şeklindedir.

Anahtar sözcükler: Evliliğe yönelik tutum, aile hayatına yönelik tutum, genç yetişkin.

INVESTIGATION OF YOUNG ADULTS' VIEWS ABOUT MARRIAGE AND FAMILY LIFE

SUMMARY

In this study, the investigation of young adults' views about marriage and family life was aimed. The sample of the study consists of 546 undergraduate and graduate students. A scale which has been developed by researcher was used in order to determine student's views about marriage and family life. The results revealed that, for some items men had higher scores than women such as “marriage is religious necessity”, “divorce is a

* Bu çalışma, III. Ulusal Aile ve Evlilik Terapileri Kongresi'nde (25-27 Mart 2005) bildiri olarak sunulmuştur.

** Yard. Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

sin”, “married couples may have other romantic relationships”, “man is the master of the family”, “couples may beat each other”, “mother- in -law and father- in -law ought to be involved in family management”, “there is no equality in a marriage”. According to other results, for some items, women had higher scores than men such as, “couples ought to share all the chores”, “husband must be older than wife”, “couples ought to treat friendly each other”, “both spouse ought to have a job”, “having a career is more important than getting married”, “power ought to be shared in a marriage”, “marriage is unnecessary”.

Key words: Attitudes toward marriage, attitudes toward family life, young adult.

Sosyal ilişkileri, yapı ve kurumları, adet ve gelenekleri “sosyokültürel değişme süreci” içinde ele alan ve değişme noktalarını tespit etmeyi amaçlayan çalışmalar, genellikle geleneksel-modern ayrımını temel alırlar. Özellikle Türk toplumu ve benzeri toplumlar için geleneksel-modern ölçütü gerçekte anlamlıdır. Bu durumda, Türk toplumu için “sosyokültürel değişme süreci” genellikle geleneksel veya klasik Osmanlı toplum yapısından, Tanzimat’la birlikte başlayan ve bugüne kadar devam eden modernleşmeye geçiş sürecini ifade etmektedir (Türköne, 1994). Bu süreç içerisinde cinsiyet algıları, cinsiyet rol ve statüleri cinsler arası ilişkilerin düzenlenme biçimleri gibi özelliklerle ilgili cinsiyet kültürü ve bir kurum olarak evliliğe ilişkin algılar da değişime uğramaktadır.

Türk toplumunda geleneksel evliliklerden modern evliliklere doğru gelişen bir eğilimin olduğu görülmektedir (İmamoğlu, 2000). DPT’nin raporlarına göre daha iyi eğitilmiş, şehirde yaşayan gençler arasında, aileler tarafından düzenlenmiş evlilik oranlarında düşme olduğu saptanmıştır (Atalay, Konaş, Beyazıt ve Madenoğlu, 1993; İmamoğlu, 1993; İmamoğlu & Yasak 1997). Daha iyi eğitilmiş kadınların eşlerini kendileri seçmeyi, ileri yaşlarda evlenmek istemelerinin yanı sıra, evin geçimini sağlama konusunda paydaş olmayı, ailede alınacak kararlara daha çok katılmak istedikleri belirlenmiştir (İmamoğlu, 1993).

Bununla birlikte, İmamoğlu & Yasak (1997) yaptıkları çalışmada kocaların evliliklerinden karılarından daha fazla doyum elde ettiklerini, geniş aile ile daha iyi ilişkiler içerisinde olduklarını, cinselliğe daha fazla önem attiklerini saptamışlardır. Kadınlar ise (İmamoğlu, 1993); kocalarının onları daha az anladıklarını hissettiklerini, kocalarına karşı daha destekleyici olduklarını, yaşadıklarını, deneyimlerini eşleriyle daha çok konuşup paylaştıklarını ancak onlardan bekledikleri karşılıkları almadıklarını, kocalarının onlara daha az saygı gösterdiğini, fiziksel şiddete başvurabildiklerini ifade etmişlerdir. Eşitlik açısından bakıldığında, kadınlar ev işleri ve evin geçimini sağlama konularında daha eşitlikçi tutumlara sahiptirler, kocalarına, kocalarının onlara güvendiğinden daha az güvenmektedirler.

Evlilik hem yetişkinler hem de çocuklar için bazı elverişli durumlar içerebilmektedir. Tek ebeveynli ailelerden gelen çocuklar iki ebeveynli ailelerden gelenlere göre iki kat daha fazla okuldan ayrılmakta, üç kat daha fazla yoksulluk içinde yaşamaktadırlar (Hetherington ve ark., 1998). Ayrıca evli çiftler daha sağlıklı ve daha mutludurlar (Horwitz & White, 1998, Phares & Lum, 1996). Bununla birlikte ABD’de bir kurum olarak evliliğe giderek daha az değer verilmekte, birlikte yaşama gibi tercihler yaygınlaşmaktadır (Hetherington ve ark., 1998; Tasker ve Richard, 1994). Amerikan değerleri enstitüsü, yetişkinlerin %33’nün evlenmenin mi? yoksa bekar kalmanın mı? daha iyi olduğuna ilişkin çelişkili tutumları olduğunu ifade etmektedir (Martin, Specter, Martin ve Martin, 2003).

Yurtdışında evliliğe yönelik tutumları araştıran çalışmalarda, erkeklerin kadınlardan, evli bireylerin bekâr olanlardan, partneri olan kadınların olmayanlardan, babaların çocuksuz erkeklerden daha çok geleneksel evlilik değerlerine sahip oldukları saptanmıştır. Flouri ve Buchanan (2001) erkeklerde düşük sosyoekonomik seviye ve nitelik yoksunluğunun evliliğe yönelik geleneksel tutumları kestirdiğini belirlemiştir. Wu ve Balakrishnan, (1992) daha yaşlı, evli, kırsal bölgede yaşayan daha az eğitilmiş, sıklıkla kiliseye giden, daha fazla çocuk sahibi olmak isteyen kadınların evlilik ve birlikte yaşamaya karşı daha tutucu tutumlara sahip olduklarını belirlemiştir. Wright ve Young (1998) babaerki ailelerden gelen çocukların anaerki ailelerden gelenlere oranla, toplumsal cinsiyetle ilgili daha geleneksel tutumlara sahip olduklarını belirlemiştir. Stokes ve Peyton (1986) ev kadınlarının kadının rollerine yönelik görüşlerinin çalışan kadınlardan daha geleneksel olduğunu saptamışlardır. Salts ve Seismore (1994) bakirelerin evlilikle ilgili tutumlarının bakire olmayanlardan daha olumlu olduğunu saptamışlardır.

Muench ve Landrum’un (1994) aktardığına göre yapılan araştırmalar, ebeveynleri boşanmış çocukların gelecekteki evliliklerinin başarısı konusunda korkulu, endişeli olduklarını, genel olarak evliliğe yönelik daha olumsuz bakış açısına sahip olduklarını, ebeveynlerinin evliliğini mutsuz olarak algılayan kızların evliliğe yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduklarını göstermektedir.

Kozuch ve Cooney (1995) ebeveynleri yoğun çatışma yaşayan ya da boşanmış olan ergenlerin evlilik öncesi birlikte yaşamaya daha kabulkar yaklaştıklarını bulmuşlardır (Akt: Martin, Martin ve Martin , 2001).

Görüldüğü gibi evliliğe yönelik tutumlar birçok farklı değişkenle ilişkilidir. Bu çalışma, genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerini değerlendirmek, bu görüşlerin cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sayesinde sosyo-kültürel değişme süreci içinde bulunan ülkemizde gençlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerini değerlendiren çalışmalara veri sağlanması umulmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma, genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiş, tarama türünde bir araştırmadır.

Örneklem

Örneklem grubu 546 lisans ve tezsiz yüksek lisans öğrencisinden oluşmuştur. Öğrencilerin yaş ortalaması (M: 22.07), yaş ranjı ise 17-42 şeklindedir. Katılımcıların 382'si kız, 164'ü erkektir.

Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilmiş, 109 maddeden oluşan bir anket yoluyla değerlendirilmiştir. Geliştirilen anket, evlilik öncesi ilişkiler, evlenme kararını almak, evlenmek çocuk sahibi olmak, roller, büyük ebeveynle ilişkiler, cinsel yaşam gibi evlilik ve aile hayatına ilişkin birçok konuyu içeren bir ankettir. Katılımcılar her bir maddeye 5'li bir skala üzerinde (Kesinlikle katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle katılmıyorum) yanıt vermişlerdir.

BULGULAR

Öğrencilerin ankete verdikleri cevapların cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan t-testi sonucunda erkeklerin görüşlerinin kadınlardan 37 maddede farklılaştığı, kadınların görüşlerinin erkeklerden 23 maddede farklılaştığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo: 1 Evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerin cinsiyete göre t-testi sonuçları

Maddeler	Kadın			Erkek			Karşılaştırma	
	n	\bar{X}	S	n	\bar{X}	S	sd	t
Herkes evlenmelidir	382	2.43	1.10	164	2.91	1.31	544	-4.33**
Çocuk sahibi olduktan sonra eşler birbirlerine daha az zaman ayırmalıdır	382	1.46	.80	164	1.68	.89	544	-2.83**
Evin idaresi tek eşte toplanmalıdır	382	1.46	.71	164	2.48	1.36	544	-11.31**
Evlilik dini bir zorunluluktur	382	2.03	1.14	164	2.52	1.30	544	-4.32**

Tablo: 1-Devam

Maddeler	Kadın			Erkek			Karşılaştırma	
	n	\bar{X}	S	n	\bar{X}	S	sd	t
Eşler tüm işleri paylaşmalıdır	382	4.19	1.06	164	3.79	1.12	544	3.97**
Evlilikte saygı sevgiden daha önemlidir	382	3.63	1.07	164	3.39	1.17	544	2.33*
Boşanmak günahtır	382	1.45	.85	164	1.98	1.15	544	-5.95**
Kadınlar çocuk sahibi olunca işlerini bırakmalıdır	382	1.85	.93	164	2.67	1.29	544	-8.30**
Evli çiftler asla boşanmamalıdır	382	1.74	.87	164	2.13	.95	544	-4.76**
Çocuk yapmaya eşler birlikte karar vermelidirler	382	4.66	.73	164	4.40	.92	544	3.54**
Eşlerin arkadaş çevresi aynı olmalıdır	382	2.59	.95	164	2.86	1.10	544	-2.88**
Evlilikten önce flört dönemi gereklidir	382	4.18	1.02	164	3.58	1.19	544	5.98**
Evlilikte eşlerin özel yaşamları gizli tutulmalıdır	382	3.74	1.29	164	3.40	1.45	544	2.73**
Evli bireyler başka romantik ilişkilere girebilirler	382	1.40	.81	164	1.90	1.13	544	-5.76**
Evlilikte ailenin reisi erkektir	382	1.67	.96	164	3.14	1.38	544	-14.18**
Çocuklar evliliği kurtarır	382	2.05	.98	164	2.88	1.19	544	-8.50**
Evlilikte eşler birbirlerini dövebilirler	382	1.29	.80	164	1.63	1.02	544	-4.25**

Tablo: 1-Devam

Maddeler	Kadın			Erkek			Karşılaştırma	
	n	\bar{X}	S	n	\bar{X}	S	sd	t
Evlilikte evin ekonomik idaresi eşler tarafından paylaşılmalıdır	382	4.24	1.04	164	3.87	.99	544	3.87**
Asıl aile kayınpvalide ve kayınpederinde içinde bulunduğu ailedir	382	1.58	.83	164	1.88	1.01	544	-3.60**
Eş olmak demek aynı şekilde düşünmek demektir	382	2.38	1.02	164	2.76	1.22	544	-3.70**
Çocuk sahibi olmak için eşlerden birinin istemesi yeterlidir	382	1.53	.76	164	1.90	.81	544	-5.09**
Büyükanne ve büyükbabalar istedikleri için çocuk sahibi olunmalıdır	382	1.23	.57	164	1.51	.73	544	-4.77**
Evlilikte erkek mutlaka yaşça büyük olmalıdır	382	2.92	1.17	164	2.42	1.16	544	4.56**
Çocuk sahibi olduktan sonra karı koca olmak yerine anne, baba olmak daha çok önem kazanır	382	2.81	1.08	164	3.33	1.13	544	-5.11**
Eşler bir elmanın iki yarısı gibidirler	382	3.43	1.16	164	3.85	1.17	544	-3.92**
Evin yönetimine eşlerin anne ve babaları da katılmalıdır	382	1.35	.70	164	1.63	.96	544	-3.80**
Evlendikten sonra mutlaka çocuk sahibi olunmalıdır	382	2.86	1.23	164	3.10	1.26	544	-2.07*
Evli olmak için imam nikâhı yeterlidir	382	1.42	.77	164	2.12	1.12	544	-8.29**

Tablo: 1-Devam

Maddeler	Kadın			Erkek			Karşılaştırma	
	n	\bar{X}	S	n	\bar{X}	S	sd	t
İki gönül bir olunca samanlık seyran olur	382	2.25	1.06	164	2.87	1.30	544	-5.75**
Çocuğun sorumluluğu anneye aittir	382	1.75	.77	164	1.96	.79	544	-2.82**
Erkek adamın erkek çocuğu olur	382	1.26	.65	164	2.13	1.32	544	-10.24**
Eşler birbirlerine karşı cinsel çekicilik hissetmelidirler	382	4.29	.76	164	4.11	.87	544	2.42*
Eşler birbirlerini eleştirebilmelidirler	382	4.32	.65	164	4.19	.86	544	2.01*
Eşler bütün aktivitelere birlikte katılmalıdırlar.	382	2.69	1.07	164	2.99	1.13	544	-2.88**
Eşler birbirlerinin evlilikten ne belediklerini bilmelidirler	382	4.53	.55	164	4.35	.73	544	3.15**
Evlilikte eşler birbirlerinden sorumludurlar	382	4.05	.86	164	4.35	.75	544	-3.74**
Eşler yapacakları şeyler için birbirlerinden izin almalıdırlar	382	3.23	1.09	164	3.77	.95	544	-5.50**
Eşler tatile ayrı ayrı gidebilmelidirler	382	2.78	1.22	164	2.10	1.10	544	6.07**
Erkek eve girdiğinde kadın evde olmalıdır	382	2.22	1.04	164	3.21	1.18	544	-9.80**
Hamilelik süreci duygusal açıdan paylaşılmalıdır	382	4.69	.57	164	4.50	.66	544	3.43**

Tablo: 1-Devam

Maddeler	Kadın			Erkek			Karşılaştırma	
	n	\bar{X}	S	n	\bar{X}	S	sd	t
Eşler birbirlerine karşı arkadaşça davranmalıdırlar	382	4.47	.69	164	4.24	.88	544	3.31**
İki insanın eş olmaları için evlenmeleri gerekmez	382	2.74	1.31	164	2.27	1.37	544	3.71**
Evlilikte örf ve adetler eşlerden biri dahi istese sürdürülmelidir	382	2.61	.88	164	2.93	1.08	544	-3.66**
Eşler birbirlerine tahammül edemediklerinde boşanmalıdırlar	382	3.45	1.20	164	3.07	1.14	544	3.43**
Her iki eş de çalışmalıdır	382	3.51	1.04	164	3.05	1.03	544	4.74**
İnsanlar gerçek yüzlerini evlendikten sonra gösterirler	382	3.07	1.06	164	2.82	1.10	544	2.46*
Kariyer sahibi olmak evlilikten önemlidir	382	2.41	1.05	164	2.15	1.04	544	2.72**
Evlilikte bireylerin birbirlerini çok fazla tanımaları önemli değildir	382	1.54	.74	164	1.78	.85	544	-3.30**
Cinselliğin seyrini erkek yönlendirir	382	1.91	.87	164	2.26	1.08	544	-4.06**
Evlenmek için karşılıklı çekim yeterlidir	382	2.18	.84	164	2.45	1.02	544	-3.16**
Evlenecek bireylerin kişilik gelişimleri yeterli olgunluğa erişmiş olmalıdır	382	4.59	.66	164	4.43	.67	544	2.51*

Tablo: 1-Devam

Maddeler	Kadın			Erkek			Karşılaştırma	
	n	\bar{X}	S	n	\bar{X}	S	sd	t
Evlilikte güç paylaşılmalıdır	382	4.22	.75	164	4.02	.85	544	2.75**
Evlilikte eşitlik olmaz	382	1.84	.92	164	2.23	1.13	544	-4.11**
Evlilik geleceğin sigortasıdır	382	2.33	1.05	164	3.03	1.27	544	-6.65**
Eşler arkadaş olmalıdır	382	4.36	.69	164	3.99	.99	544	5.04**
Evlenir evlenmez çocuk sahibi olunmalıdır	382	1.75	.68	164	2.11	.85	544	-5.27**
Doğum kontrolünün sorumluluğunu tek eş üstlenmelidir	382	1.53	.80	164	1.82	.91	544	-3.66**
Evlilikte ailenin reisi kadındır	382	2.14	.90	164	1.74	.76	544	4.89**
Kadının cinsel fantezi kurması uygun değildir.	382	1.66	.76	164	2.07	1.05	544	-5.17**
Evlilik gereksizdir.	382	1.76	.83	164	1.60	.89	544	2.06*

**p<.01, *p<.05

Daha sonra, kadın ve erkekler açısından farklılaşan maddelere iki tablonun (Tablo 2, Tablo 3) sol yanında yer verilmiş, ilgili maddelere “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt veren katılımcıların grup genelindeki (N= 546) frekans ve yüzdeleri ise diğer sütunlara yerleştirilmiştir.

Tablo 2: Erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldıkları maddeler

Erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldıkları maddeler N=546	Katlıyorum ve Kesinlikle katlıyorum f	%
Herkes evlenmelidir	132	%24.2
Çocuk sahibi olduktan sonra eşler birbirlerine daha az zaman ayırmalıdır	22	%4.1
Evin idaresi tek eşte toplanmalıdır	53	%9.7
Evlilik dini bir zorunluluktur	94	%17.2
Boşanmak günahtır	33	%6
Kadınlar çocuk sahibi olunca işlerini bırakmalıdır	77	%14.1
Evli çiftler asla boşanmamalıdır	40	%7.3
Eşlerin arkadaş çevresi aynı olmalıdır	140	%25.6
Evli bireyler başka romantik ilişkilere girebilirler	36	%6.6
Evlilikte ailenin reisi erkektir	104	%19
Çocuklar evliliği kurtarır	94	%17.2
Evlilikte eşler birbirlerini dövebilirler	27	%4.9
Asıl aile kayınvalide ve kayınpederinde içinde bulunduğu ailedir	28	%5.1
Eş olmak demek aynı şekilde düşünmek demektir	126	%23.1
Çocuk sahibi olmak için eşlerden birinin istemesi yeterlidir	23	%4.2
Büyükanne ve büyükbabalar istedikleri için çocuk sahibi olunmalıdır	8	%1.4
Çocuk sahibi olduktan sonra karı koca olmak yerine anne, baba olmak daha çok önem kazanır	206	%37.7
Eşler bir elmanın iki yarısı gibidirler	322	%59

Tablo 2-Devam

Erkeklerin kadımlara göre daha yüksek puan aldıkları maddeler N=546	Katlıyorum ve Kesinlikle katlıyorum f	%
Evin yönetimine eşlerin anne ve babaları da katılmalıdır	20	%3.7
Evlendikten sonra mutlaka çocuk sahibi olunmalıdır	223	%40.8
Evli olmak için imam nikahı yeterlidir	37	%6.8
İki gönül bir olunca samanlık seyrarı olur	121	%22.2
Çocuğun sorumluluğu anneye aittir	27	%4.9
Erkek adamın erkek çocuğu olur	37	%6.7
Eşler bütün aktivitelere birlikte katılmalıdırlar.	165	%30.2
Evlilikte eşler birbirlerinden sorumludurlar	468	%85.7
Eşler yapacakları şeyler için birbirlerinden izin almalıdırlar	309	%56.6
Erkek eve girdiğinde kadın evde olmalıdır	136	%24.9
Evlilikte örf ve adetler eşlerden biri dahi istese sürdürülmelidir	114	%20.9
Evlilikte bireylerin birbirlerini çok fazla tanımaları önemli değildir	20	%3.6
Cinselliğin seyrini erkek yönlendirir	43	%7.9
Evlenmek için karşılıklı çekim yeterlidir	58	%10.6
Evlilikte eşitlik olmaz	55	%10.1
Evlilik geleceğin sigortasıdır	132	%24.1
Evlenir evlenmez çocuk sahibi olunmalıdır	17	%3.1
Doğum kontrolünün sorumluluğunu tek eş üstlenmelidir	25	%4.6
Kadının cinsel fantezi kurması uygun değildir.	31	%5.7

Tablo 3: Kadınların erkeklere göre daha yüksek puan aldıkları maddeler

Kadınların erkeklere göre daha yüksek puan aldıkları maddeler N=546	Katılıyorum ve Kesinlikle katılıyorum f	%
Eşler tüm işleri paylaşmalıdır	433	%79.3
Evlilikte saygı sevgiden daha önemlidir	302	%55.3
Çocuk yapmaya eşler birlikte karar vermelidirler	515	%94.3
Evlilikten önce flört dönemi gereklidir	410	%75.1
Evlilikte eşlerin özel yaşamları gizli tutulmalıdır	361	%66.1
Evlilikte evin ekonomik idaresi eşler tarafından paylaşılmalıdır	452	%82.8
Evlilikte erkek mutlaka yaşça büyük olmalıdır	183	%33.5
Eşler birbirlerine karşı cinsel çekicilik hissetmelidirler	476	%87.2
Eşler birbirlerini eleştirebilmelidirler	511	%93.6
Eşler birbirlerinin evlilikten ne beklediklerini bilmelidirler	532	%97.4
Eşler tatile ayrı ayrı gidebilmelidirler	159	%29.1
Hamilelik süreci duygusal açıdan paylaşılmalıdır	529	%96.9
Eşler birbirlerine karşı arkadaşça davranmalıdırlar	501	%91.8
İki insanın eş olmaları için evlenmeleri gerekmez	163	%29.9
Eşler birbirlerine tahammül edemediklerinde boşanmalıdırlar	283	%51.8
Her iki eş de çalışmalıdır	284	%52
İnsanlar gerçek yüzlerini evlendikten sonra gösterirler	184	%33.7

Tablo 3-Devam

Kadınların erkeklere göre daha yüksek puan aldıkları maddeler N=546	Katılıyorum ve Kesinlikle katılıyorum f	%
Kariyer sahibi olmak evlilikten önemlidir	74	%13.5
Evlenecek bireylerin kişilik gelişimleri yeterli olgunluğa erişmiş olmalıdır	519	%95.1
Evlilikte güç paylaşılmalıdır	482	%92.7
Eşler arkadaş olmalıdır	488	%89.4
Evlilikte ailenin reisi kadındır	37	%6.8
Evlilik gereksizdir.	27	%4.9

TARTIŞMA

Üniversite ve yüksek lisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bu araştırmadan elde edilen sonuçlara genel olarak bakıldığında erkeklerin evliliğe yönelik görüşlerinin kadınlardan daha geleneksel olduğu, kadınların ise daha modern eşitlikçi bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilir. Bu bulgu yurt içi (Bacanlı, 2001; İmamoğlu, 2000) ve yurtdışında yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Yurt dışında yapılan araştırmalar kadınların erkeklere oranla evlilik rollerine yönelik daha eşitlikçi, ve daha az tutucu olduklarını ortaya koymaktadır (Chia, Chong, Cheng, Castellow, Moore ve Hayes, 1986; Flouri, Buchanan 2001; Salts ve Seismore, 1994). Bacanlı (2001), Ankara ve Konya da okuyan üniversite öğrencilerinin eş tercihlerini incelediği çalışması sonucunda; erkeklerin önemsedikleri özelliklerin geleneksel kültüre, kadınların önemsedikleri özelliklerin modern kültüre uygun olduğunu saptamış bu sonucun, erkeklerin varolan düzeni koruma çabalarının ve kadınların varolan toplumsal düzeni pek benimsememiş olmalarının, varolan düzenin değişmesini istemelerinin bir göstergesi olarak ortaya çıktığını düşündüğünü ifade etmiştir. Fişek (2005) erkeğin kültürel olarak daha değerli kabul edildiğini belirterek anneden aşırı koruyuculuk, vericilik ve koruma gören, bağımsızlığı özendirilmeyen erkeğin, karşı cinsle ilişkisinde fazla yakınlıktan ve alıştığı ilgiyi göremeyeceğinden korku duyabileceğini vurgulamaktadır. Bu korkunun, hem erkek hem de kadını mağdur edebilecek bir yapı oluşturduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, erkeğin varolan düzeni ödenen bedellere rağmen sürdürmek istemesi ironiktir.

Araştırma sonucunda erkeklerin “boşanmak günahtır”, “evli çiftler asla boşanmamalıdır”, kadınların ise “evlilikten önce flört dönemi gereklidir”, “iki insanın eş olmaları için evlenmeleri gerekmez” ifadelerinde daha yüksek puan almaları; Kahn ve London’un (1991) evliliğe yönelik daha tutucu tutumları olan kişilerin evlilik öncesi cinsel ilişki ve boşanmaya karşı yaklaşımlarının, kişisel özgürlük ve mutluluğu vurgulayan evliliğe yönelik liberal tutumları olanlardan daha az destekleyici olacağına ilişkin görüşlerini destekler niteliktedir (Akt: Salts ve Seismore 1994).

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguya göre “Evli bireyler başka romantik ilişkilere girebilirler” maddesinde erkekler kadınlardan daha yüksek puan almışlardır. Türkiye gibi geleneksel özellikleri ağır basan bununla birlikte değişme süreci içinde olduğu düşünülebilecek ülkelerden biride Çin’dir. Higgins, Zheng, Liu ve Hui Sun’un (2002) İngiliz ve Çinli öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada her iki grup da evlilik dışı ilişkiye karşı olduklarını ortaya koyan bir eğilim göstermişlerdir. Çin örneklemindeki erkeklerin %65’i, kadınların %72.5’i evlilik dışı ilişkiye karşı olduklarını belirtmişler. Ancak bulgular, Çinli erkeklerin evlilik dışı ilişkiye daha toleranslı baktıklarını, eğer sevgili kendilerinin ise boşanmaya gönülsüz olduklarını, bununla birlikte sevgili, eşlerinin olduğunda boşanmaya daha hazırlıklı olduklarını ifade etmişlerdir. Konu bu araştırmada bu denli detaylı sorgulanmamış olsa da Türk erkeklerinin evlilik dışı ilişki konusundaki görüşlerinin Çinli erkeklerle benzerlik gösterebileceği düşünüldüğünden konunun daha sonraki araştırmalarda ele alınması gerektiği inancı taşınmaktadır.

“Evlilikte erkek mutlaka yaşça büyük olmalıdır” ifadesinde kadınlar lehine farklılık çıkması araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Higgins, Zheng, Liu ve Hui Sun (2002) erkeğin daha uzun, daha yaşlı ve daha eğitilmiş olmasının erkek egemen (male - dominant) normları temsil ettiğini belirtmişler ve İngiliz ve Çinli öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda; erkek egemen normların Çin örnekleminde daha baskın olduğunu ve bu normların daha çok kadınlar tarafından tercih edildiğini saptamışlardır. Benzeri bir bulgu Chia, Chong, Cheng, Castellow, Moore ve Hayes (1986) tarafından yapılan başka bir araştırmada da elde edilmiştir. Çinli ve Amerikalı üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonucunda, Amerikalı öğrencilerle karşılaştırıldığında kız ve erkek Çinli öğrencilerin daha erkek egemen tutumlara sahip oldukları saptanmıştır.

Kadın ve erkeklerin görüşlerindeki farklılıklar bir kenara bırakılıp grup genelinde bazı maddelerden elde edilen %’likler dikkate alındığında çarpıcı bazı bulgularla karşılaşmaktadır. Çalışmaya katılanların %17.22’si çocukların evliliği kurtardığını, %23.1’i eş olmanın aynı şekilde düşünmek demek olduğunu, %30.2’si eşlerin bütün aktivitelerle birlikte katılmaları gerektiğini, %24.9’u erkek eve girdiğinde kadının evde olması gerektiğini, %24.1’i evliliğin gelecek sigortası olduğunu, %92.7’si evlilikte gücün paylaşılması gerektiğini, %97.4’ü eşlerin, birbirlerinin evlilikten ne beklediklerini

bilmeleri gerektiğini, %29.1'i eşlerin tatile ayrı ayrı gidebileceklerini ifade etmişlerdir. Bir yanda özellikle yüksek sosyoekonomik seviyede eşitlik ve yakınlık anlayışının varlığı bir diğer yanda erkek egemen normların varlıklarını sürdürmesinde olduğu gibi evlilik ve evlilik içindeki rollerle ilgili çelişkili görüşlerde bir arada bulunmaktadır.

Fişek'e (1996) göre günümüz Türk ailesinde geleneksellik ve modernlik bir arada görülebilmektedir. Değişim ve belirsizliğin yaşandığı dönemlerde bu olağan olsa bile evlilikte, artan belirsizlikten kaynaklanan olası çatışmalar da beklenmelidir. Modern çiftler ideal bir eşitlik ve yakınlık anlayışı ile arkadaşlığa özlem duygularını paylaşmaktadır. Sosyo ekonomik gelişmeyle birlikte erkeklerin güç konusundaki baskınlıklarında azalma, kadının etkililiğinde artma ve daha eşitlikçi bir evlilik ilişkisine sahip olmada artış görülmektedir (İmamoğlu ve Yasak 1997). Değişen bağlamda kadının statüsünün yükselmesi, eşlerin cinsiyet senaryolarında uyumsuzluk ve anlamını tam kavrayamadıkları yeni ilişkisel beklentiler gibi etkenler, eşlerin duygularının daha derinden zedelenmesine yol açabilir. Burada en problematik faktör kadınların daha bağımsız olmak eve ilişkin sorumluluklarını azaltmak ve özellikle ev dışı faaliyetlerde bulunmak istemeleridir. Erkek, bilinmeyen korkusu ve esnek olma isteği arasında kalırken, kadın da bağımsızlık isteği ve bağımsızlığın getirdiği sorumluluğun korkusu arasında kalabilir. Kadın aynı zamanda evliliğine zarar veriyor olmanın korkusunu yaşayabilir (Fişek ve Scherler, 1996).

Bu çalışma sonucunda, üniversite ve yüksek lisans düzeyinde eğitim almış ya da almakta olan genç yetişkinlerin evlilik ve aile içindeki rollerle ilgili çelişkili görüşler taşıdıkları, kadın ve erkeklerin evliliğe yönelik tutumlarının geleneksel-modern ölçütü içerisinde farklılaştığı saptanmıştır. Bu bulgulardan hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- a- Eğer evlilik ve aile hayatına yönelik tutumlar gelecekte, konu ile ilgili normları belirleyecekse sosyal politika kararları alınırken dikkat edilmelidir. Örneklem grubunun üniversite öğrencilerinden oluştuğu ve daha az eğitilmiş bireylerde geleneksel ve tutucu tutumlara rastlama olasılığının artabileceği dikkate alındığında gelecekte yapılacak evliliklerde yaşanabilecek problem alanlarıyla ilgili daha geniş araştırmalar yapmak ve önleme/müdahale yöntemleri belirleme gereksinimi ortaya çıkmaktadır.
- b- Batıda yaygın olarak kullanılan evliliğe hazırlık programları ya da evlilik okulu modelindeki çalışmalar Türkiye gerçekleri göz önüne alınarak yaygınlaştırılmalıdır.
- c- Cinsiyet ve evlilikle ilgili tutumlar üzerinde etkili olduğu saptanmış bulunan değişkenleri (kök ailedeki ilişkiler, boşanmış ailelerden gelme, sosyoekonomik seviye farklılıkları, medeni durum gibi) bir arada ele alacak yeni çalışmalar yapılmalıdır.
- d- Evlilik ve aile hayatı ile ilgili zaman içerisinde oluşabilecek görüş farklılıklarını saptamayı ve karşılaştırma yapmayı mümkün kılacak ölçek çalışmaları yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Atalay, B., Konaş, Y.M., Beyazıt, S. ve Madenoğlu, K. (1993). *Türk Aile Yapısı Araştırması*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Matbaası
- Bacanlı, H. (2001). Eş tercihleri, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, II (15), 7-16.
- Chia, R.C, Chong, C.J., Cheng, B.S., Castellow, W., Moore, C.H., ve Hayes, M. (1986). Attitude toward marriage roles among Chinese and American college students. *The Journal of Social Psychology*, 126 (1), 31-35.
- Fişek, G. (2005). "Narsizm, erkekler ve evlilik kültürünün yükledikleri". III. Ulusal Aile ve Evlilik Terapileri Kongresi'nde sunulan bildiri, İstanbul.
- Fişek, G. O., Scherler, H. R. (1996). Toplumsal değişim ve eşler: Cinsiyet senaryolarının sınırlarını genişletme amaçlı bir terapi yaklaşımı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11 (36), 1-11.
- Flouri, E., Buchanan, A. (2001). What predicts traditional attitudes to marriage? *Children ve Society*, 15, 263-271
- Hetherington, E. M., Bridges, M., ve Insabella, G. M. (1998). What matters? What does not? Five perspectives on the association between marital transitions and children's adjustment. *American Psychologist*, 53, 167-184.
- Higgins, L.T., Zheng, M., Liu , Y., ve Hui Sun, C. (2002). Attitudes to marriage and sexual behaviors: A survey of gender and culture differences in China and United Kingdom. *Sex Roles*, 46 (3/4), 75-89.
- Horwitz, A. V. ve White, H. R. (1998). The relationship of cohabitation and mental health: A study of a young adult cohort. *Journal of Marriage and the Family*, 60, 505-514.
- İmamoğlu, O. (2000). Changing gender roles and marital satisfaction in Turkey. *In Gender and Identity Construction* Eds. F. Acar, A. Ayata, (pp. 101-116). Netherlands: Brill Inc.
- İmamoğlu, O (1993). Değişen dünyada değişen aile içi roller. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1, 58-68.

- İmamoğlu, O., Yasak, Y. (1997). Dimensions of marital relationships as perceived by Turkish husbands and wives. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 123(2), 211-232.
- Martin, P.D., Martin, M., ve Martin, D. (2001). Adolescent premarital sexual activity, cohabitation, and attitudes toward marriage. *Adolescence*, 36 (143), 601-609.
- Martin, P.D., Specter, G., Martin, M., ve Martin, D. (2003). Expressed attitudes of adolescents toward marriage and family life. *Adolescence*, 38 (150), 359- 367.
- Muench, D.M., ve Landrum, R.E. (1994). Family dynamics and attitudes toward marriage. *Journal of Psychology*, 128 (4), 425-431
- Phares, V., ve Lum, J. J. (1996). Family demographics of clinically referred children: What we know and what we need to know. *Journal of Abnormal Psychology*, 24, 787-802.
- Salts, C.J., ve Seismore, M. (1994). Attitudes toward marriage and premarital sexual activity of college freshmen. *Adolescence*, 29 (116), 775-779.
- Stokes, J.P., Peyton, J.S. (1986). Attitudinal differences between full-time homemakers and women who work outside the home. *Sex Roles*, 15, 299-310.
- Tasker, F.L. ve Richard, M.P. (1994). Adolescents' attitudes toward marriage and marital prospects after parental divorce: A review. *Journal of Adolescent Research*, 9, 340- 362.
- Türköne, M. (1994). "Sosyokültürel değişme sürecinde Türk toplumunun cinsiyet kültürü". Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Wright, D. W., Young, R. (1998). The effects of family structure and maternal employment on the development of gender related attitudes among men and women. *Journal of Family Issues*, 19, 300-314.
- Wu, Z., Balakrishnan, T.R. (1992). Attitudes towards cohabitation and marriage in Canada. *Journal of Comparative Family Studies*, 23, 1-12.